

Тема: Економічна система суспільства.

1. Економічна система, її сутність та структурні елементи.
2. Типи і еволюція економічних систем.
3. Закономірності та особливості розвитку перехідних економік.
4. Економічні реформи в Україні.
5. Класифікація економічних систем за формами власності на засоби виробництва і за способом управління господарською діяльністю: традиційна, ринкова, командна і змішана економічна системи.

1 Економічна система, її сутність та структурні елементи.

Економічна система – це об'єктивно єдність закономірно пов'язаних між собою явищ і процесів економічного життя. Вона характеризується багатогранністю, усі її елементи перебувають в органічному взаємозв'язку один з одним і не існують поза її межами.

Економічна система включає такі **елементи**:

1. провідний тип власності на ресурси;
2. основні групи суб'єктів суспільного виробництва і відносини між ними;
3. економічну форму результатів виробництва;
4. принципи організації виробництва, розподілу, обміну і споживання;
5. загальні економічні закони.

Література: Гук Л.П., стор. 15–16. Кривенко К.Т. Політична економія: Навч. посібник. К.: КНЕУ, 2001. Стор. 60.

2 Типи і еволюція економічних систем.

Людству відомі різні економічні системи, які сформувалися в процесі тривалого історичного розвитку. Їх можна класифікувати за відповідними критеріями. Найпоширенішою в економічній науці є класифікація економічних систем за **двома ознаками**:

- за формою власності на засоби виробництва;
- за способом управління господарською діяльністю.

На основі цих ознак розрізняють такі **типи** економічних систем: традиційну, ринкову, командно – адміністративну, змішану.

В економічній науці існує навіть **еволюційна концепція** що ґрунтується на теоретичному висновку, згідно з яким кожна система має свій життєвий цикл, за яким вона проходить свій життєвий шлях і згодом переходить до іншої системи – більш життєздатної та прогресивної.

Література: Базилевич В.Д., стор. 68–71; Круш П.В. Основи економічної теорії: Навчальний посібник. – К.: Каравела, 2007. Стор. 38.

3 Закономірності та особливості розвитку перехідних економік.

У найбільш загальному вигляді під **перехідністю** розуміється процес якісних змін в основах того чи іншого суспільства, спрямованих на перехід до нового соціально-економічного ладу.

Головний зміст перехідного періоду – це зміни в економіці.

Зміст перехідної економіки вирішальним чином зумовлений її чинниками. Вони можуть бути представлені **трьома групами**:

- *природно-кліматичні* (пов'язані з природним базисом суспільства: географічним розташуванням країни, забезпеченням природними копалинами, рівнем родючості ґрунтів і т.п.) ;
- *виробничо-економічні* (до них належать засоби виробництва, технологічні досягнення);
- *соціокультурні* (характеризують переважну духовний аспект життєдіяльності людей).

Література: Кривенко О.Т. стор. 434-436. Гук Л.П., стор. 18–19.

4. Економічні реформи в Україні.

Реальне економічне реформування в Україні розпочалося з кінця 1994 р. і сьогодні зауважуються позитивні тенденції економічного розвитку. Структурні реформи передбачають формування багатокладної економіки й конкурентного середовища, здійснення великомасштабної приватизації, розвиток фондового ринку, корпоратизацію великих підприємств, впровадження механізмів банкрутства, антимонопольне регулювання, стимулювання виробництва експортної та імпортозамінної продукції, інвестиційне забезпечення структурних змін в економіці за пріоритетними напрямками.

Література: Башнянин Г.І. Політична економія. Навчальний посібник. – Львів: "Новий Світ-2000", К.: "Каравела", 2004. Стор. 65. Гук Л.П., стор. 19–20.

5 Класифікація економічних систем за формами власності на засоби виробництва і за способом управління господарською діяльністю: традиційна, ринкова, командна і змішана економічні системи.

Модель економічних систем різняться передусім **за двома ознаками:**

- 1) *по-перше*, за формою власності на засоби виробництва;
- 2) *по-друге*, за способом управління і координації економічної діяльності.

Умовно можна виділити такі **основні моделі економічних систем:**

- традиційна;
 - ринкова;
 - командна (адміністративна);
 - змішана.
- ☐ **Традиційна економічна система** характерна для багатьох економічно слабозвинених країн, де діють *традиційні, або основані на звичаях* економічні відносини.
 - ☐ **Ринкова економічна система** характеризується приватною власністю, конкуренцією і ціновою координацією економічної діяльності й управління нею.
 - ☐ **Командна економічна система** є альтернативою ринковій. Цю систему характеризують суспільна власність практично на всі матеріальні ресурси і колективне прийняття економічних рішень, що здійснюються за допомогою централізованого планування.
 - ☐ **Змішана економічна система** є проміжною між крайнощами ринкової та командно-адміністративної економіки. Тут функціонують могутні економічні організації у вигляді великих корпорацій та сильних профспілок.

Література: Дзюбик С.Д. Основи економічної теорії: Навч. посіб. – К.: Знання, 2006. Стор. 53-55. Гук Л.П., стор. 17–18.